

СИСТЕМА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

*Горохова Людмила Вікторівна,
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії та політології
Житомирського державного університету імені Івана Франка*

Процеси реформування органів місцевого самоврядування та територіальної організації влади, які намагаються вивести Україну на європейський рівень державотворення та демократії обумовили реформи в системі охорони здоров'я. У серпні 2014 року процеси децентралізації влади зумовили ініціювання Міністерством охорони здоров'я розробку Національної стратегії реформування системи охорони здоров'я в Україні на 2015–2025 роки [1]. У Стратегії було окреслено цілі, цінності та основні завдання системи охорони здоров'я України, визначено архітектуру системи охорони здоров'я та стратегічні можливості для України й представлено короткострокові, середньострокові та довгострокові дії побудови нової системи охорони здоров'я. Як зазначив тогочасний Міністр охорони здоров'я України Олександр Квіташвілі «Втілюючи будь-яку реформу, важливо не забувати про постійне прагнення досягти максимальної ефективності та результативності наявних фінансових ресурсів – через запровадження розумної політики та прийняття мудрих рішень. Стратегія дозволяє

більш точно визначати проблеми, а також пропонує найкращі з перевірених рішень. У документа є дві головні мети: в першу чергу, стимулювати правильні реформи, але водночас продемонструвати тим, хто приймає рішення, що здоров'я та його охорона – потужний інструмент в політиці» [1].

Проект «Стратегії розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року» від 23 лютого 2022 року фіналізований та погоджений членами Міжсекторальної робочої групи з питань розробки Стратегії розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року був оприлюднений на сайті МОЗ України. У вступі якого було проаналізовано досягнення й наголошено на викликах, які вимагають консолідації зусиль як уряду так і суспільства. Зауважено, що з «з початком пандемії COVID-19 національна система охорони здоров'я зазнала безпрецедентного тиску, що вимагало швидких об'єднаних зусиль, а також виявляло прогалини, що їх необхідно усунути для покращення готовності до майбутніх загроз та створення стійкої системи готовності та реагування» [3]. Події, обумовлені з всесвітньою пандемією, значно вплинули на стан медицини в Україні. Пандемія COVID-19, яка швидко поширилася по всій країні стала одним із найбільших викликів перед медичною сферою в країні. Це призвело до зростання потреби у медичних ресурсах, обладнанні та персоналі. Українські медичні заклади були змушені швидко адаптуватися до нових вимог та навчатися лікувати і управляти пацієнтами з COVID-19. Крім того, пандемія підкреслила потребу в розвитку електронної медицини. Українські лікарі та пацієнти все більше використовують телефонні додатки та онлайн-консультації. Це значно спрощує доступ до медичних послуг, зменшує час очікування та допомагає зменшити ризик інфікування.

13 лютого 2023 року на Урядовому порталі опубліковано новину щодо того, що проект Стратегії розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року буде фіналізований до кінця першого кварталу. За результатами засідання Колегії Міністерства охорони здоров'я України Міністр охорони здоров'я Віктор Ляшко зауважив «Збройна агресія РФ поставила кожного з нас перед новими викликами. Медична сфера продемонструвала стійкість та спроможність надавати медичну допомогу пацієнтам навіть в надскладних умовах. Однак, вже зараз ми маємо думати і про наше життя після перемоги. Мета сьогоднішнього обговорення Стратегії розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року – поєднати пріоритети мирного життя та виклики війни таким чином, аби забезпечити українцям доступ до якісної, доступної та безоплатної медичної допомоги» [2]. Учасники засідання обговорили основні засади Стратегії й погодили подальші ключові кроки, серед яких прийняття за основу базової структури Стратегії розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року, що включає 3 стратегічні цілі, 11 оперативних цілей та 137 завдань й подання пропозиції щодо визначення оперативних завдань для Плану реалізації Стратегії на 2023 рік. Варто наголосити, що присутні усвідомлювали, що «на трирічні плани виконання стратегії відбудеться перехід, коли країна перейде від економіки воєнного часу на планову економіку з трирічною бюджетною декларацією» [2]. Сучасні події підкреслюють необхідність збільшення інвестицій у медичну систему України, яка також стикається з викликами, пов'язаними з дефіцитом медичних працівників. Висока еміграція медиків та недостатня кількість медичних фахівців впливають на якість та доступність медичних послуг. Тому важливо зосередитися на залученні та навчанні нових медичних кадрів. Україна також повинна продовжувати співпрацювати з міжнародними організаціями та партнерами задля отримання фінансової та технічної підтримки й обміну досвідом.

Загалом, сучасні події ставлять перед Україною великі виклики в галузі медицини, але вони також викликають необхідність для покращення системи та розвитку нових підходів, що може сприяти зміцненню та покращенню медичної системи у майбутньому. Вітчизняна медицина, що постраждала в умовах війни, яка тривала з 2014 року на сході країни й повномасштабне вторгнення в територіальну цілісність обумовило значні виклики для української системи охорони здоров'я. Багато медичних закладів та інфраструктура були пошкоджені або знищені, що призвело до обмежених можливостей надання медичної допомоги населенню. Медичний персонал також зазнав значного впливу внаслідок конфлікту, багато лікарів і медичних сестер змушені були залишити свої робочі місця через небезпеку для життя і здоров'я. Це, в свою чергу, призвело до нестачі кваліфікованого персоналу та зменшення доступу до медичних послуг для пацієнтів. Уряд України спрямовував зусилля на забезпечення необхідної медичної допомоги населенню, включаючи евакуацію поранених, будівництво тимчасових лікарень та поставку медичного обладнання та ліків. Однак, ситуація залишалася надзвичайно складною і потребувала додаткових зусиль.

Попри те, що воєнні дії тривають, медицина в Україні продовжує відновлюватися, але військовий конфлікт залишається значним викликом для системи охорони здоров'я країни. Медичні реформи в Україні в умовах війни виявилися складним завданням, яке потребує великих зусиль і значних ресурсів. Вітчизняна система охорони здоров'я була під тиском через конфлікт на сході країни, що призвело до змін у пріоритетах та методах роботи. Однією з вагомих проблем, що постали перед українською медициною у цей період, була нестача медичного персоналу та медичного обладнання, особливо на територіях, які перебували у зоні бойових дій. Велика кількість лікарень та медичних закладів були пошкоджені або знищені, що робило доступ до медичної допомоги складним, а інколи й зовсім не можливим. Уряд України вживав заходів для поліпшення ситуації в медичній галузі. Було зроблено наголос на розвитку екстреної медичної допомоги та госпітального ланцюжка для ефективного транспортування поранених. Також були впроваджені програми для мобілізації медичних працівників та створення резерву медперсоналу для надання допомоги на передовій.

Одним із найважливіших кроків була реформа системи фінансування охорони здоров'я, в результаті якої введення обов'язкового медичного страхування дозволило створити додаткові ресурси для фінансування медичних послуг та закупівлю необхідного обладнання. Незважаючи на труднощі, медичні реформи в Україні прагнуть досягти кращого доступу до якісної медичної допомоги для всіх громадян. Продовження конфлікту має негативний вплив на реалізацію цих реформ, але значні зусилля спрямовуються на покращення ситуації. Крім того, реформа передбачає перехід до нової моделі фінансування медичної системи, зокрема впровадження капітального фінансування. Це означає, що фінансування буде здійснюватися за кількістю зареєстрованих пацієнтів, а не за кількістю наданих послуг. Це спрямовано на збільшення ефективності та якості медичної допомоги. Реформи передбачають покращення медичної інфраструктури та трансформацію лікарень у державний управлінський центр. Важливу роль в цьому процесі відіграє цифровізація медичної системи, що дозволяє забезпечити електронне збереження медичної інформації пацієнтів та полегшує доступ до неї.

Однак, впровадження медичних реформ в Україні не позбавлене викликів та проблем, зокрема недостатніми залишаються фінансова підтримка й доступ до якісної медичної допомоги в окремих регіонах, недостатньою є заробітна плата для медичного персоналу. Зазначені проблеми потребують вирішення та подальшого покращення, проте всупереч складнощам, медичні реформи в Україні тривають й спрямовані на покращення доступу до медичної допомоги та рівня надання послуг громадянам. Підтвердженням зазначеного може слугувати розгляд на засіданні Колегії МОЗ України окремим питанням стану укладення договорів про медичне обслуговування за програмою медичних гарантій у 2023 році й обговорення можливостей запровадження стратегічних закупівель за програмою медичних гарантій на 2024 рік [2].

Отже, варто сподіватися, що ми не зупинимось на досягнутому й модернізація системи охорони здоров'я в Україні отримає своє логічне завершення, а досягнення та успіхи на цьому шляху будуть висвітлені в наших подальших наукових розвідках.

Список використаних джерел

1. Національна стратегія реформування системи охорони здоров'я в Україні на 2015–2025 роки. 41 с. URL: <https://uoz.cn.ua/strategiya.pdf>
2. Проект Стратегії розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року буде фіналізований до кінця першого кварталу». Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/proekt-strategii-rozvytku-systemy-okhorony-zdorovia-do-2030-roku-bude-finalizovanyi-do-kintsia-pershoho-kvartalu>
3. Проект Стратегії розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року фіналізований та погоджений членами Міжсекторальної робочої групи з питань розробки стратегії. URL: <https://moz.gov.ua/uploads/ckeditor/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F/UKR%20Health%20Strategy%20Feb%202024.2022.pdf>